

Dersin Amacı

Bu dersin amacı, öğrencilerin bilimsel araştırma süreçlerinde etik ilkeleri kavramalarını ve uygulamalarını sağlamaktır. Öğrenciler, bilimsel dürüstlük, intihalden kaçınma, veri toplama ve analizinde etik davranış, yazar katkısı, atıf kuralları ve akademik dürüstlük gibi konularda bilinçlenirler. Böylece, bilimsel çalışmalarında uluslararası etik standartlara uygun hareket edebilmeleri ve etik dışı uygulamalardan kaçınmaları hedeflenir.

Dersin İçeriği

Bilimsel Araştırmanın Tanımı ve Amacı: Bilimsel araştırmanın temel kavramları, araştırma türleri ve amaçları. **Araştırma Sürecinin Aşamaları:** Konu seçimi, literatür taraması, hipotez oluşturma, veri toplama, analiz ve raporlama. **Bilimsel Dürüstlük ve Sorumluluk:** Araştırmacının etik sorumlulukları, şeffaflık ve tarafsızlık. **İntihal ve Benzeri Etik İhlaller:** İntihal türleri, öz intihal, uydurma ve çarpıtma (fabrication & falsification) örnekleri. **Veri Toplama ve Analiz Etiği:** İnsan ve hayvan denekleriyle araştırmalarda etik ilkeler, onay süreçleri, veri güvenliği. **Yayın Etiği:** Yayın sürecinde yazar katkısı, yazar sıralaması, hakemlik, çıkar çatışmaları, açık erişim. **Atıf ve Kaynak Gösterme Kuralları:** Farklı atıf sistemleri (APA, ISNAD vb.), doğru kaynak kullanımının önemi. **Etik Kurullar ve Yasal Düzenlemeler:** Üniversitelerdeki etik kurulların işleyişi, ulusal ve uluslararası etik yönergeler. **Akademik Usulsüzlüklerin Sonuçları:** Disiplin süreçleri, itibar kaybı, yasal sorumluluklar. **Vaka Analizleri ve Tartışmalar:** Gerçek olaylardan örnekler üzerinden etik ikilemlerin değerlendirilmesi.

Dersin Kitabı / Malzemesi / Önerilen Kaynaklar

Balcı, A. (2020). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler. Ankara: Pegem Akademi. Karasar, N. (2022). Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler. Ankara: Nobel Yayıncılık. Day, R. A. (2019). Bilimsel Bir Makale Nasıl Yazılır ve Yayınlanır? (Çev. G. Şanlı). Ankara: TÜBİTAK Yayınları. Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık. Gülmez, A. (2018). Bilim Etiği: Akademik Dürüstlük ve İntihalden Kaçınma. İstanbul: Beta Yayınları. TÜBİTAK. (2018). Bilim Etiği El Kitabı. Ankara: TÜBİTAK Yayınları. Resnik, D. B. (2020). The Ethics of Science: An Introduction. London: Routledge. Shamoo, A. E., & Resnik, D. B. (2015). Responsible Conduct of Research (3rd ed.). New York: Oxford University Press. Steneck, N. H. (2007). ORI Introduction to the Responsible Conduct of Research. Washington, DC: U.S. Government Printing Office. Babbie, E. (2021). The Practice of Social Research (15th ed.). Boston: Cengage Learning. Committee on Publication Ethics (COPE). (2017). Code of Conduct and Best Practice Guidelines for Journal Editors. London: COPE. American Psychological Association. (2020). Publication Manual of the American Psychological Association (7th ed.). Washington, DC: APA.

Planlanan Öğrenme Etkinlikleri ve Öğretme Yöntemleri

Ders Anlatımı: Teorik kavramların sunumu ve temel bilgilerin aktarılması **Sınıf İçi Tartışmalar:** Etik ikilemler ve vaka örneklerinin grup içinde tartışılması **Okuma Ödevleri:** Kitap ve makalelerden seçilmiş bölümlerin okunması ve değerlendirilmesi **Vaka Analizleri:** Gerçek hayattan alınmış etik ihlal örneklerinin incelenmesi **Sunumlar:** Öğrencilerin belirli konularda kısa sunumlar yapmaları **Uygulama Çalışmaları:** İntihal tespiti, atıf düzenleme ve doğru kaynak gösterme uygulamaları **Kısa Rapor ve Denemeler:** Öğrencilerin seçtikleri bir etik konu üzerinde yazılı rapor hazırlamaları **Soru-Cevap Etkinlikleri:** Öğrencilerin aktif katılımını sağlayacak etkileşimli oturumlar

Ders İçin Önerilen Diğer Hususlar

Multidisipliner Yaklaşım: Ders, farklı disiplinlerdeki araştırma örneklerini kapsamalı; sosyal bilimler, fen bilimleri ve sağlık bilimlerinden örneklerle zenginleştirilmeli. **Güncel Olayların Takibi:** Akademik dünyada yaşanan güncel etik ihlal vakaları (intihal skandalları, veri manipülasyonu, yazar katkısı tartışmaları) derslerde ele alınmalı. **Uygulamalı Eğitim:** Öğrencilere intihal tespit yazılımlarını (Turnitin, iThenticate vb.) kullanma fırsatı verilmeli, doğru atıf yapma pratiği kazandırılmalı. **Etik Bildirim ve Yönergeler:** YÖK ve TÜBİTAK'ın yayımladığı ulusal etik yönergeler öğrencilere tanıtılmalı. **Ders Materyali Çeşitliliği:** Kitap, makale, video, vaka çalışması ve çevrimiçi içerikler bir arada kullanılmalı. **Etik İkilemler Üzerinden Tartışma:** Öğrencilerin aktif katılımını sağlamak için ikilem temelli problem çözme oturumları düzenlenmeli. **Akademik Kariyer İçin Rehberlik:** Öğrencilerin gelecekteki akademik çalışmalarında uymaları gereken etik ilkeler konusunda farkındalık oluşturulmalı. **Uluslararası Standartlara Vurgu:** Helsinki Bildirgesi, COPE, APA etik kuralları gibi uluslararası standartlar dersin bir parçası olmalı. **Değerlendirme Çeşitliliği:** Sınav yerine proje, rapor, sunum gibi çok boyutlu değerlendirme yöntemleri tercih edilmeli. **Eleştirel Düşünme Becerisi:** Öğrencilerin etik konulara eleştirel bakış açısı kazanmaları teşvik edilmeli.

Dersi Veren Öğretim Elemanı Yardımcıları

Prof. Dr. Şefaettin Severcan

Dersin Verilişi

Kuramsal Anlatım: Her hafta belirlenen konu başlıkları ders sorumlusu tarafından sunumlar eşliğinde anlatılır. **Etkileşimli Tartışmalar:** Öğrencilerin derse aktif katılımı sağlanır; vaka analizleri ve etik ikilemler grup çalışmasıyla değerlendirilir. **Uygulamalı Çalışmalar:** İntihal tespit araçlarının (Turnitin, iThenticate) kullanımı, doğru atıf yapma uygulamaları ve örnek makale incelemeleri yapılır. **Öğrenci Sunumları:** Öğrenciler belirli konularda kısa sunumlar yapar ve sınıf içi tartışmalarla pekiştirir. **Dijital Kaynak Desteği:** Ders materyalleri (makaleler, videolar, yönergeler) çevrimiçi platform üzerinden öğrencilere sunulur. **Ölçme ve Değerlendirme:** Derse katılım, kısa raporlar, sunumlar ve dönem sonu proje/ödevi ile değerlendirme yapılır.

Dersi Veren Öğretim Elemanları

Prof. Dr. Şefaettin Severcan

Program Çıktısı

- Etik İlkeleri Tanıma: Öğrenci, bilimsel araştırma ve yayın etiği kavramlarını, temel etik ilkeleri ve standartlarını açıklar.
- Etik İhlalleri Ayırt Etme: İntihal, uydurma, çarpıtma ve yazar katkısı sorunları gibi etik ihlalleri tanıır ve örneklerle açıklayabilir.
- Doğru Atıf ve Kaynak Kullanımı: Farklı atıf sistemlerini (APA, ISNAD vb.) uygulayarak kaynakça ve dipnot düzenlemesi yapar.
- Etik Kurulları ve Süreçleri Anlama: Üniversite ve ulusal düzeydeki etik kurul ve yönergeleri tanıır, araştırmalarında bunlara uygun davranır.
- Etik İkilemleri Analiz Etme: Gerçek vaka analizlerini değerlendirir ve etik açıdan uygun çözüm önerileri geliştirir.
- Akademik Dürüstlük Geliştirme: Araştırma süreçlerinde şeffaflık, dürüstlük ve tarafsızlık ilkelerine uygun davranış sergiler.

Sıra	Hazırlık Bilgileri	Öğretim		Uygulama
		Laboratuvar	Metodları Teorik	
1	Ders izlencesini inceleyin, dersin amacı ve kazanımlarını not edin.		anlatım	Dersin tanıtımı, amaç ve kapsam, bilimsel araştırmanın tanımı ve önemi
2	Bilimsel araştırma sürecini anlatan bir kaynak bölümünü okuyun (ör. Karasar, Bilimsel Araştırma Yöntemi 1-3. bölümler).		anlatım, tartışma	Bilimsel araştırmanın aşamaları: konu seçimi, literatür taraması, hipotez geliştirme
3	Araştırma etiği kavramlarıyla ilgili temel makale/kitap bölümlerini okuyun.		anlatım, tartışma	Araştırma etiğinin temel kavramları ve tarihsel gelişimi
4	Bilimsel dürüstlük, tarafsızlık ve sorumluluk üzerine bir örnek vaka bulun ve sınıfta tartışmaya hazır olun.		anlatım, tartışma	Bilimsel dürüstlük, araştırmacının etik sorumlulukları
5	İntihal ve etik ihlaller hakkında kısa bir araştırma yapın, güncel bir haber örneği getirin.		Anlatıma, tartışma	Etik ihlaller: intihal, öz intihal, uydurma ve çarpıtma
6	İnsan/deneklerle yapılan araştırmalarda kullanılan etik izin formlarını inceleyin.		Anlatma, tartışma	Veri toplama ve analizde etik: insan ve hayvan deneklerle çalışmalar, onay süreçleri
7	Yayın etiği ve yazar katkısı ile ilgili COPE (Committee on Publication Ethics) yönergelerini okuyun.		Anlatma, tartışma	Yayın etiği: yazar katkısı, yazar sıralaması, hakemlik süreçleri, çıkar çatışması
8			soru	Ara sınav
9	Akademik yazım kuralları hakkında kısa bir metin hazırlayın (örnek bir makale giriş bölümü seçin).		Anlatma, tartışma	Akademik yazım kuralları ve etik yazım ilkeleri
10	Farklı atıf sistemlerini (APA, ISNAD vb.) inceleyin ve örnek dipnot hazırlayın.		Anlatma, Tartışma	Atıf kuralları ve kaynak gösterme teknikleri (APA, ISNAD vb.)
11	Açık bilim ve açık erişim ile ilgili bir makale okuyun, avantaj ve dezavantajlarını çıkarın.		Anlatım, tartışma	Açık bilim, açık erişim ve veri paylaşımında etik
12	Akademik dünyada yaşanan bir etik skandalı araştırın ve özet hazırlayın.		Anlatma, tartışma	Güncel etik ihlal örnekleri ve akademik dünyadan vakalar
13	Vaka analizi için grup çalışması yapın, çözüm önerilerinizi yazın.		tartışma	Vaka analizleri ve grup tartışmaları
14	YÖK ve TÜBİTAK etik yönergelerini indirip inceleyin.		Anlatım, tartışma	Ulusal ve uluslararası etik kurullar, YÖK ve TÜBİTAK etik yönergeleri
15	Sunum konunuzu tamamlayın, PowerPoint veya benzeri bir görsel materyal hazırlayın.		anlatma, tartışma	Öğrenci sunumları ve sınıf içi değerlendirmeler

İş Yükleri

Aktiviteler	Sayısı	Süresi (saat)
Vize	1	12,00
Derse Katılım	15	5,00
Final	1	8,00
Ara Sınav Hazırlık	1	11,00
Teorik Ders Anlatım	2	8,00
Seminer	1	10,00
Final Sınavı Hazırlık	1	10,00
Alan Çalışması	1	10,00
Ödev	1	12,00
Araştırma Sunumu	1	12,00

Değerlendirme

Aktiviteler	Ağırlığı (%)
Vize	40,00
Final	60,00

